

Pár ezer éve még egész Európa területén megtalálható volt, ám az évszázadokig tartó irtóhadjárat során az európai barnamedve elterjedése több kisebb és nagyobb populációra szakadt. Korábban Dél- és Észak-Bulgária síkvidéki erdeit is benépesítette. A római korból számos jele maradt annak, hogy hatalmas medve- és bölényvadászatokat rendeztek, illetve számtalan medvét szállítottak a Dunán a római arénákba. Angliában már a XI. században kipusztították, míg Németországban 1772-ben az akkori uralkodó, Nagy Frigyes személyesen rendelte el az országában élő összes medve és farkas kiirtását. Magyarország mai területéről a múlt század elején tűnt el, és azóta sem tudott újra megtelepedni

hetjük. A mediterrán és a pireneusi populáció egyedei kisebb termetűek, szőrük világosabb, sokszor aransárga. Feltételezhető, hogy a szíriai medve (*Ursus arctos syriacus*) is ehhez a populációhoz tartozott, de napjainkban csak a Közel-Kelet országában él. Az Északkelet-Európában és a Kárpátokban élő, azaz északi populáció leginkább a kaukázusi medvékre hasonlít. Sokkal nagyobbak, robusztusabbak, és a szőrük is sötétebb.

A legtöbb haszonállattartó, illetve juhász nem szereti a medvéket, és hacsak teheti, az

hétköznapi dolog a korrupció. Például az amúgy is kicsiny macedón állományból 1994-ben 24-et lőttek ki engedéllyel – ez a hivatalos adat, de félfő, hogy ennél több medve lelte halálát golyó által. Sajnos arról nincs adatunk, hogy hány állatot lőttek le a dél-balkáni háborúkban harcoló felek. Még nagyobb gondot jelentenek az orrvadászok, akik Bulgáriában 1994 és 1997 között 42 medvét lőttek le, hogy trófeáikat Észak-Görögországban és Törökországban értékesítsék. Sok helyen ritkaságszámba megy a tízévesnél

A szarvó felvétele

EURÓPA CSÚCSRAGADOZÓJA

Napjainkban a legtöbb barnamedve Oroszország európai területein, azaz Északkelet-Európában él, számuk meghaladja a 35 ezret. A Kárpátokban (Lengyelország, Románia, Szlovákia és Ukrajna) kb. 8000 medve él. Ebből a román populáció a legnagyobb, melynek 5000 egyede a Kárpátok mindkét oldalán elterjedt. Ez elsősorban a hatalmas, érintetlen erdőségeknél köszönhető. Ceausescu, a volt román diktátor saját kiváltságának tartotta a medvevadászatot: évente több mint száz medvét kilőtt. Az általa elpusztított mintegy 4000 medve trófeáit Scrovisteán (Ilfov megye) őrzik. Erdélyben élő magyar kutatók szerint a jelenlegi egyedyszám optimális, mert így maximum két medve jut ezer hektárra. A Dinári- vagy Keleti-Alpok (Albánia, Ausztria, Görögország, Macedónia, Észak-Olaszország és Szlovénia) erdeiben 2500 medve kószál. További mikropopulációkat találunk Ausztria, Észak-Olaszország és Szlovénia területén, ezek száma azonban jelentéktelen.

A mitokondriális DNS vizsgálata kimutatta, hogy az Európában élő medvéket lassan két különálló alfajra bonthatjuk. Az alfajok leírása még nem történt meg, de a két különböző típust az alábbiak alapján jól elkülönít-

álatuk okozott kárt hozza fel indoklasként. Valóban nagy kár érhet egy szegény hegyi pástort, amikor kevéske állatainak egyikét-másikát elragadja a medve. A mezőn legelő tehén vagy az éjszakára akolba zárt juhok könnyű prédát jelentenek a medvéknek, és ha egy medve erre egyszer rájön, akkor rá is szokik. Normális esetben a medve fél az embertől, és 500 méternél közelebb nem várja be. Ez alól kivételt képeznek a dögre szoktatott, szeméttelen guberáló vagy kéregető medvék. Ceausescu idejében a diktátor medvevadászatai előtt egyszerre több megyében, 20-30 helyen kezdték el a beetetést, leölt háziállatokat használva. A vadászat persze csak 1-2 helyen történt, majd a következő szezoni az etetést beszüntették. Az éhes, elkényelmesedett medvék így hamar rászoktak a háziállatok elrablására.

Az európai medvepopulációt veszélyeztető tényezők a vadászat és az orrvadászat, illetve az élőhelyük tönkretétele. Az európai barnamedve a legtöbb országban védett, és csak az agresszív, problémás példányok kilövését engedélyezik. Vadászengedélyt csak ritkán adnak ki, ezért a hagyományos vadászat állományukat nem veszélyezteti. Ez alól csak azok az országok jelentenek kivételt, ahol

idősebb hím állat, mely ekkorra éri el a 250 kg-os súlyt, mancsa pedig a 26 centimétert, ami kivételes trófeának számít. Az élőhely tönkretétele, az erdőirtás és az újonnan épülő autópályák is veszélyeztetik e nagyragadozókat. Erre legjobb példa a Szófia-Burgasz és a Szófia-Plovdiv autópálya, mely két, korábban együtt élő populációt választ el egymástól.

Az Európában élő medvék megőrzésének egyetlen módja a nagy területű élőhelyek, az összefüggő hegyi erdők védelme. Bulgária három nagy hegyi nemzeti parkja (Rila, Közép-Balkán és a Pirin-hegység) mindössze 170-180 medve otthona, de biztosítja az állomány fennmaradását. A macedóniai Mavrovo Nemzeti Parkban 80 medve él, míg Albániában a medvék által lakott legnagyobb nemzeti park, melynek területe 350 km², a Livadhi i Harushes (Thethi).

Buzás Balázs

Felhasznált irodalom:

BENNETT, C. (1996): The European Brown Bear: History, status, distribution and conservation. The Environmental Investigation Agency. 42 pp.
 KOHL, I; SEPSI, Á. (1997): A kárpáti barnamedvről. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár. 100 pp.
 SPASSOV, N. (2002): The Brown Bear in the southern Balkans. In: KRYSZTOFEK, B.; FLAJSMAN, B.; GRIFFITHS, H. (eds.). Chapter 9.: Living with bears. A large European carnivore in a shrinking world. Ekoforum, Ljubljana